

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра міжнародного, цивільного та комерційного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. 2 від «25» 06 2021 р.)

Ректор

А. А. Мазаракі

**МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО/
PUBLIC INTERNATIONAL LAW**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2021

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автор: Н. О. Дерунець, к.ю.н., доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права КНТЕУ

Програму обговорено і схвалено на засіданні кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права від 02.11.2020 р., протокол № 4.

Програму розглянуто та схвалено вченою радою факультету міжнародної торгівлі та права 16 березня 2021 р., протокол №3.

Рецензенти: Плахотнюк Н. В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права КНТЕУ;

Переверзева О. С., к.ю.н., старший науковий співробітник відділу міжнародного права та порівняльного правознавства Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України;

Бохан А. В., д.е.н., професор кафедри світової економіки; гарант ОПП «Міжнародна економіка», ОС «бакалавр»;

Вербицька Л. Ф., к.п.н., доцент, доцент кафедри психології, гарант ОПП «Практична психологія», ОС «бакалавр»;

**МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО/
PUBLIC INTERNATIONAL LAW**

**ПРОГРАМА/
COURSE SUMMARY**

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Міжнародне публічне право» є вибірковою освітньою компонентою освітньо-професійних програм КНТЕУ з підготовки здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Міжнародна економіка» та спеціальності 053 «Психологія», спеціалізації «Практична психологія».

Програму дисципліни підготовлено відповідно освітньо-професійних програм за освітнім ступенем «бакалавр» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Міжнародна економіка» та спеціальності 053 «Психологія», спеціалізації «Практична психологія».

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни «Міжнародне публічне право» – ознайомити студентів з особливостями функціонування системи міжнародного права, взаємодії його суб'єктів, сформулювати знання щодо основних інститутів та галузей міжнародного права на рівні, що дозволить самостійно аналізувати та надавати професійну кваліфікацію тим чи іншим подіям у міжнародних відносинах.

Для досягнення цієї мети студенти оволодіють основами теорії міжнародного права, розвинуть свої аналітичні здібності, здатність мислити критично та застосовувати знання у практичній діяльності.

Здобувачі вищої освіти набудуть навичок роботи із міжнародними договорами, рішеннями міжнародних організацій та міжнародних судових установ, які полягатимуть у вмінні готувати проекти таких документів, передбачати правові наслідки їх укладення чи прийняття, тлумачити їх основні положення, особливості виконання та їх вплив на регулювання міжнародно-правових відносин.

Вивчення дисципліни «Міжнародне публічне право» дозволить сформулювати у здобувачів міжнародно-правову свідомість та цінності, визначені міжнародним правом, до яких належить верховенство прав людини, повага державного суверенітету, мирне врегулювання міжнародних спорів, сумлінне виконання міжнародних договорів.

Вивчення дисципліни «Міжнародне публічне право» забезпечує створення основи для формування у студентів професійних компетентностей, необхідних для практичного розуміння суті та змісту міжнародно-правового регулювання міжнародних відносин, захисту національних інтересів та інтересів фізичних та юридичних осіб на території іноземної держави.

Завданням вивчення дисципліни є: набуття теоретичних знань про основні поняття, галузі та інститути міжнародного публічного права; навчити студентів аналізувати особливості процедури створення норм міжнародного права, тлумачити їх та розуміти механізм їх реалізації як на міжнародному, так і на національному рівнях; вміння давати оцінку правовим, економічним та політичним факторам при оцінці міжнародних подій; навчити студентів прогнозувати наслідки укладення міжнародного договору / угоди чи вчинення іншої дії міжнародно-правового характеру; навчити студентів самостійно поглиблювати знання у галузі міжнародного права; здатність вивчати проблемні аспекти окремих галузей міжнародного права на основі ретельного вивчення системи міжнародно-правових актів у відповідній галузі; навчити студентів самостійно досліджувати, аналізувати, систематизувати та узагальнювати набуті знання з актуальних питань сучасного міжнародного права.

Предметом вивчення дисципліни «Міжнародне публічне право» є міжнародно-правові відносини, що виникають у процесі співробітництва держав із співробітництва, захисту прав людини, забезпечення міжнародного миру та безпеки, захисту національних інтересів та інтересів фізичних та юридичних осіб держави за кордоном.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Для ефективного вивчення курсу дисципліни «Міжнародне публічне право» здобувачеві вищої освіти необхідне засвоєння таких обов'язкових попередніх навчальних дисциплін: «Правознавство».

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Міжнародне публічне право» як вибіркова компонента забезпечує оволодіння здобувачами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за освітніми програмами:

«Міжнародна економіка» (ОС «бакалавр»)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
---------------------------	----------------------	---

<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами.	1-12
ЗК3	Здатність застосовувати знання та розуміння предметної області у професійній діяльності.	2, 4, 9, 11
ЗК6	Здатність до адаптації та результативної дії в новій ситуації, критичного мислення та генерування нових ідей, прийняття обґрунтованих рішень у професійній сфері.	2, 4, 9, 11
ЗК9	Здатність проводити дослідження та аналіз міжнародних економічних зв'язків та презентувати їх результати.	2, 4, 5, 9, 11
ЗК11	Здатність до системного розуміння професійної сфери, контекстуалізованого застосування професійних знань у сфері міжнародної економічної діяльності.	2, 4, 5, 9, 11
<i>Фахові компетентності за освітньою програмою</i>		
ФК3	Розуміння інституціональних особливостей національної та міжнародної економіки, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.	4, 5, 6, 9, 11
ФК10	Розуміння правового підґрунтя функціонування національної та міжнародної економіки та здатність використовувати нормативні і правові акти, що регламентують різні аспекти міжнародної економічної діяльності.	2, 4, 6, 11
ФК12	Здатність застосовувати аналітичний інструментарій та критичні підходи до аналізу механізмів, норм і правил діяльності міжнародних організацій в умовах глобалізації та їхньої ролі в економічному і політичному розвитку України.	5, 11
ФК18	Здатність визначати національні інтереси в світовій геополітиці та геоекономіці, аналізувати переваги та недоліки, основні напрями та вимоги до інтеграції України до Європейського Союзу та інших інтеграційних структур.	4, 5, 6, 11

<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
1	Застосовувати методи абстрактного мислення, аналізу і синтезу, встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами, інноваційного мислення та генерування нових ідей.	1-12
3	Проводити дослідження та аналізувати міжнародні економічні зв'язки та презентувати їх результати.	2, 4, 6, 11
4	Застосувати професійні знання в контексті вирішення практичних проблем в сфері міжнародної економічної діяльності.	2, 4, 6, 11
6	Демонструвати розуміння інституціональних особливостей національної та міжнародної економіки, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.	4, 5, 6, 9, 11
7	Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують різні аспекти міжнародної економічної діяльності.	2, 4, 6, 11
8	Застосовувати аналітичний інструментарій та критичні підходи до визначення національних інтересів у світовій геополітиці та геоekonomіці, аналізувати переваги та недоліки, основні напрями та вимоги до інтеграції України до Європейського Союзу та інших інтеграційних структур.	4, 5, 6, 11

«Практична психологія» (ОС «бакалавр»)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК3	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	1-12
ЗК4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	1-12
ЗК11	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та	1, 3, 6, 7, 12

	закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	
<i>Фахові (спеціальні) компетентності за освітньою програмою</i>		
СК4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.	7
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
4	Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	1-12
8	Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.	1-12
15	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	1-12

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття та сутність міжнародного публічного права

Поняття міжнародного публічного права. Об'єкт і предмет правового регулювання міжнародного публічного права. Суб'єкти міжнародного права. Міжнародне публічне право і міжнародні відносини.

Міжнародне публічне право як особлива правова система. Галузі міжнародного публічного права. Функції міжнародного публічного права. Специфіка міжнародного публічного права як особливої правової системи. Співвідношення міжнародного публічного та міжнародного приватного права, європейського права.

Виникнення міжнародного публічного права. Періодизація історії міжнародного публічного права.

Взаємозв'язок і взаємовплив міжнародного і внутрішньодержавного права. Компетенція держав щодо визначення співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права. Місце норм міжнародного права в українській правовій системі.

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правові акти: 1, 2, 9, 10, 34.

Основний: 1-3, 5.

Додатковий: 1-4, 8-10, 16, 19, 20, 33, 35-36, 39, 41.

Інтернет-джерела: 3, 12.

Тема 2. Суб'єкти та джерела міжнародного права

Поняття суб'єкта міжнародного права. Первинні та вторинні суб'єкти міжнародного права. Поняття міжнародної правосуб'єктності та її складові.

Держава як суб'єкт міжнародного права: поняття та ознаки. Юрисдикція держави: поняття та види. Ознаки держави за міжнародним правом. Основні права і обов'язки держав. Конвенція Монтевідео 1933 р. Визнання держав. Правовий статус ЄС у міжнародному праві. Правовий статус невизнаних держав у міжнародному праві. Самопроголошені держави у міжнародному праві. Народи та нації, що борються за свою незалежність як суб'єкти міжнародного права.

Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного права. Міжнародна правоздатність міжнародних організацій. Універсальні та регіональні міжнародні організації. Державоподібні утворення як суб'єкти міжнародного права. Ознаки держав подібних утворень у міжнародному праві. Ватикан. Мальтійський орден. Міжнародна правосуб'єктність індивідів.

Джерела міжнародного публічного права: поняття та види. Ієрархія джерел міжнародного публічного права. Міжнародний договір як основне джерело міжнародного права.

Поняття міжнародного звичаю. *Opinio juris*. Загальні принципи права як джерело міжнародного публічного права. Юридична сила рішень міжнародних організацій. Судові рішення як допоміжне джерело міжнародного права. Доктрина найбільш кваліфікованих фахівців з публічного права як допоміжний засіб для визначення правових норм. Кодифікація норм і прогресивний розвиток міжнародного публічного права. Комісія міжнародного права ООН.

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правові акти: 5, 6, 8, 10, 33, 34.

Основний: 1, 2, 3, 5.

Додатковий: 1, 2, 4, 8, 10, 16, 19, 20, 22, 27, 33, 35, 36, 39, 41.

Інтернет-джерела: 3, 4, 8, 12.

Тема 3. Основні принципи та норми міжнародного права

Поняття основних принципів міжнародного права та їх нормативне закріплення. Статут ООН. Декларація про принципи міжнародного права 1970 р. Заключний акт НБСЄ 1975 р.

Принцип суверенної рівності держав. Принцип рівноправності та самовизначення народів і націй. Принцип територіальної цілісності держав. Принцип невтручання у внутрішні справи держав. Принцип незастосування сили або погрози силою. Принцип мирного вирішення міжнародних спорів. Принцип співробітництва держав. Принцип сумлінного виконання міжнародних зобов'язань. Принцип непорушності кордонів. Принцип загальної поваги прав і основних свобод людини.

Поняття і класифікація норм міжнародного публічного права. Ієрархія норм міжнародного публічного права. Норми *jus cogens*: поняття, види та особливості. Специфіка норм «м'якого права».

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правові акти: 10, 33, 34.

Основний: 1, 2, 3, 5.

Додатковий: 1, 2, 4, 10, 16, 19, 20, 33, 35, 36, 39, 41.

Інтернет-джерела: 12.

Тема 4. Право міжнародних договорів

Поняття міжнародного договору. Форма, структура і мова міжнародних договорів. Види міжнародних договорів. Види міжнародних договорів за назвою.

Основні стадії укладення міжнародних договорів. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р. Повноваження щодо укладення

міжнародних договорів. Способи вираження згоди на обов'язковість договору. Застереження до міжнародних договорів.

Дія договорів у часі, у просторі та за колом осіб. Міжнародний договір і треті держави. Принцип *pacta sunt servanda*. Міжнародні договори і національне право. Умови дійсності і недійсності міжнародних договорів. Припинення і призупинення міжнародного договору. Особливості регулювання укладення та дії міжнародних договорів України. Закон України «Про міжнародні договори України» 2004 р.

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правові акти: 5, 7, 34.

Основний: 1, 2, 4, 5.

Додатковий: 1, 2, 4, 10, 12, 16, 19, 21, 33, 35, 36, 39, 40, 41.

Інтернет-джерела: 1, 3.

Тема 5. Право міжнародних організацій

Поняття і класифікація міжнародних організацій. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних організацій. Види міжнародних організацій. Створення та припинення діяльності міжнародних організацій. Членство в міжнародних організаціях: порядок вступу і виходу, виключення з членів, призупинення членства. Функції та компетенція міжнародної організації. Структура міжнародної організації. Дипломатичне право міжнародних організацій. Правовий статус постійних представництв, місій спостерігачів держав при міжнародних організаціях і їх співробітників.

ООН: історія створення, цілі і основні принципи діяльності, членство. Основні органи ООН і їх компетенція. ЕКОСОП. Європейська економічна комісія ООН. Реформування ООН. Спеціалізовані установи ООН. Світова організація торгівлі. Міжнародний валютний фонд.

Рада Європи: історія створення, основні органи, напрями діяльності. ОБСЄ: структура та основні напрями діяльності, миротворчі операції. Організація економічного співробітництва та розвитку. НАТО: історія створення, основні органи, напрями діяльності. Асоціація держав Південно-Східної Азії. Організація Чорноморського економічного співробітництва.

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правові акти: 5, 8, 31, 32, 33, 34, 35.

Основний: 1, 2, 4, 5.

Додатковий: 1, 2, 4, 10, 11, 16, 18, 19, 21, 24-26, 33-35, 36, 39, 41.

Інтернет-джерела: 2, 4-8, 10-15.

Тема 6. Право зовнішніх зносин

Міжнародні відносини, зовнішня політика і дипломатія. Державні органи зовнішніх зносин: поняття, функції, види. Поняття, система і джерела дипломатичного права. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р.

Дипломатичне представництво: відкриття, склад, функції, припинення діяльності, привілеї та імунітети. Персонал дипломатичного представництва: поняття, склад, початок і припинення функцій, імунітети і привілеї.

Постійні представництва держав при міжнародних організаціях. Спеціальні місії, представництва держав при міжнародних організаціях, штаб-квартири і представництва міжнародних організацій.

Поняття і джерела консульського права. Консульські установи: порядок створення і припинення діяльності, функції. Персонал консульських установ: поняття, склад, привілеї та імунітети. Почесні консули.

Торговельні представництва та місії. Економічні відділи дипломатичних представництв.

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правові акти: 3, 4, 8, 29, 34.

Основний: 1, 2, 4, 5.

Додатковий: 1, 2, 4, 6, 10, 12, 16, 19, 21, 33, 35, 36, 39, 41.

Інтернет-джерела: 1, 3, 4, 12, 13.

Тема 7. Населення у міжнародному праві. Міжнародний захист прав людини

Поняття громадянства в міжнародному праві. Способи набуття, зміни та втрати громадянства. Подвійне громадянство і безгромадянство. Дипломатичний захист фізичних осіб. Дипломатичний захист юридичних осіб. Правовий статус іноземців. Захист прав біженців. Політичний притулок. Захист прав працюючих мігрантів. Захист прав людини в збройних конфліктах.

Концепція прав людини у міжнародному праві. Джерела міжнародного права прав людини. Загальна декларація прав людини 1948 р. Класифікація та покоління прав людини. Захист прав людини в рамках діяльності основних органів ООН. Рада ООН з прав людини: історія створення, порядок формування і діяльності, компетенція, особливості «універсального періодичного огляду». Конвенційні органи з прав людини, що діють під егідою ООН.

Європейський суд з прав людини: склад і структура, компетенція, порядок розгляду справ, критерії прийнятності індивідуальних скарг, види і юридична сила прийнятих рішень. Виконання рішень ЄСПЛ. Імплементация

Конвенції про захист прав людини і основних свобод в Україні. Виконання рішень ЄСПЛ в Україні.

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правові акти: 14, 15, 19, 20, 25, 31, 32.

Основний: 1, 2, 4, 5.

Додатковий: 1, 2, 4, 10, 16, 18, 19, 21, 29, 31, 32, 33, 35-39, 41.

Інтернет-джерела: 5, 7, 13, 16.

Тема 8. Територія у міжнародному праві

Поняття і види території. Міжнародна територія. Територія зі змішаним режимом. Поняття, склад і юридична природа державної території. Державний кордон: поняття, способи встановлення, класифікація, режим.

Врегулювання прикордонних спорів. Придбання і втрата державної території. Справа про суверенітет над певними прикордонними ділянками між Бельгією та Нідерландами. Справа про прикордонний спір Буркіна-Фасо проти Малі. Справа про храм Преах-Вихеар. Вирішення територіального спору між Україною та Румунією 2004 р.

Режим судноплавства по міжнародних ріках. Морські простори. Міжнародні протоки. Міжнародні канали. Міжнародно-правовий режим Арктики та Антарктики.

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правові акти: 7, 10, 16, 23, 28.

Основний: 1, 2, 4, 5.

Додатковий: 1, 2, 4, 10, 13, 16, 19, 21, 28, 33, 35, 36, 41, 42.

Інтернет-джерела: 3, 8, 12.

Тема 9. Врегулювання спорів у міжнародному праві

Поняття міжнародного спору. Міжнародно-правові засоби вирішення спорів: безпосередні переговори і переговори в рамках міжнародних організацій, добрі послуги, посередництво, слідчі і погоджувальні комісії, арбітражний та судовий розгляд.

Міжнародний суд ООН: склад, компетенція, юрисдикція, порядок діяльності, види рішень і їх юридична сила.

Третейські суди: поняття та види. Постійна палата третейського суду. Міжнародний трибунал з морського права.

Система врегулювання торговельно-економічних спорів. Врегулювання спорів в Органі з вирішення спорів Світової організації торгівлі.

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правові акти: 10, 21, 33, 34, 35.

Основний: 1, 2, 4, 5.

Додатковий: 1, 2, 4, 6, 7, 10, 13- 16, 19, 21, 23, 33, 35, 36, 38, 41.

Інтернет-джерела: 8, 9, 15.

Тема 10. Право міжнародної відповідальності. Санкції у міжнародному праві

Поняття міжнародно-правової відповідальності. Поняття міжнародно-протиправного діяння. Джерела і кодифікація права міжнародної відповідальності. Суб'єкти міжнародно-правової відповідальності. Види і форми міжнародно-правової відповідальності. Особливості міжнародної відповідальності міжнародних організацій. Міжнародна кримінальна відповідальність фізичних осіб.

Поняття і характерні особливості міжнародно-правових санкцій. Типи і види міжнародно-правових санкцій. Економічні санкції. Умови правомірності застосування міжнародно-правових санкцій. Механізм застосування міжнародно-правових санкцій.

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правові акти: 13, 17, 18, 22, 25, 26, 30, 32, 33.

Основний: 1, 2, 4, 5.

Додатковий: 1, 2, 4, 10, 19, 21, 29, 30, 32, 33, 35, 41.

Інтернет-джерела: 7-9.

Тема 11. Міжнародне економічне право

Поняття, предмет, цілі та джерела міжнародного економічного права. Держава як суб'єкт міжнародного економічного права. Правовий статус транснаціональних корпорацій. Спеціальні принципи міжнародного економічного права: найбільшого сприяння, національного режиму, взаємної вигоди. Міжнародно-правові основи економічної інтеграції. Зона вільної торгівлі. Генеральна угода про тарифи і торгівлю 1947 р. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 р.

Встановлення нового економічного порядку та створення системи міжнародної економічної безпеки. Хартія економічних прав і обов'язків держав від 12 грудня 1974 р. Кодекс поведінки ТНК.

Міжнародне торгове право: поняття, принципи, джерела. Міжнародне інвестиційне право: поняття, принципи, джерела. Міжнародно-правовий захист прямих і непрямих інвестицій. Міжнародне фінансове право: поняття, принципи, джерела регулювання.

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правові акти: 8, 10, 34, 35.

Основний: 1, 2, 4, 5.

Додатковий: 1, 2, 4, 10, 14, 16, 19, 21, 33, 35, 36, 39, 41.

Інтернет-джерела: 4, 6, 11, 14, 15.

Тема 12. Міжнародне повітряне право та космічне право

Поняття міжнародного повітряного права. Основні принципи міжнародного повітряного права. Міжнародні договори з питань міжнародного повітряного права. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944 р. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден 1970 р. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень 1999 р. Стандарти Міжнародної організації цивільної авіації.

Міжнародні польоти і режим повітряного простору. Правове регулювання міжнародних повітряних сполучень. Міжнародно-правове регулювання перевезень пасажирів, багажу та вантажу. Правовий статус екіпажу та повітряного судна.

Поняття міжнародного космічного права. Міжнародно-правовий режим космічного простору і небесних тіл. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла 1967 р. Міжнародно-правовий режим космічних об'єктів і правове положення космонавтів.

Відповідальність за збиток, заподіяний космічними об'єктами. Обмеження військового використання космічного простору. Відповідальність за космічну діяльність. Забруднення космічного простору.

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правові акти: 11, 12, 22, 24, 26, 27.

Основний: 1, 2, 4, 5.

Додатковий: 1, 2, 4, 5, 10, 16, 17, 19, 21, 33, 35, 36, 39, 41.

Інтернет-джерела: 1, 3, 10, 12.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Акт проголошення незалежності України. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 38. С. 502.
3. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 18.04.1961. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048#Text
4. Віденська конвенція про консульські зносини 1963. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047#Text
5. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 1986. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a04#Text
6. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів і державних боргів 1983. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_072#Text
7. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів 23.08.1978 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_185#Text
8. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру 1975. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_254#Text
9. Декларація про державний суверенітет України. Відомості Верховної Ради України. 1990. № 3. С. 429.
10. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй 1970. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569#Text
11. Договір з відкритого неба 1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_316#Text
12. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла 1967. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_480#Text
13. Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах 15.05.1972. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_008#Text
14. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими 13.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text
15. Загальна декларація прав людини 1948 р. Права людини. Міжнародні договори України. Київ. 1992. С. 18-24.
16. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права 10.12.1982 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057#Text

17. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text
18. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства 1988. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_220#Text
19. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Офіційний вісник України. 1998. № 13. С. 270.
20. Конвенція про захист цивільного населення під час війни 13.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
21. Конвенція про мирне розв'язання міжнародних зіткнень 1907. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_938#Text
22. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами 1972. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_126#Text
23. Конвенція про міжнародну організацію морського супутникового зв'язку (ІНМАРСАТ). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_017#Text
24. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038#Text
25. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства 26.11.1968. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_168#Text
26. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна 1963. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_244#Text
27. Конвенція про реєстрацію об'єктів, що запускаються в космічний простір 1974. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_253#Text
28. Конвенція про режим проток 1936. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_228#Text
29. Конвенція про спеціальні місії 08.12.1969. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_092#Text
30. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму 1990. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text
31. Регламент Європейського Суду з прав людини. Практика Європейського Суду з прав людини. Рішення. Коментарі. 1999. №1. С. 123-217.
32. Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
33. Статут Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010
34. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010

35. Угода про заснування Світової організації торгівлі 1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_342#Text

Основний:

1. Ademola Abass. Complete International Law: Text, Cases, and Materials. 2 edition. Oxford University Press. 2014. 759 p.
2. Anthony Aust. Handbook of International Law. URL: <http://oceanlaw.ru/wp-content/uploads/2018/01/Anthony-Aust-Handbook-of-International-Law-Second-Edition-2010.pdf>
3. Міжнародне публічне право : підручник за заг. ред. В.В. Мицика. Харків : Право, 2019. Т. 1. Основи теорії. 416 с.
4. Міжнародне публічне право : підручник за заг. ред. В.В. Мицика. Харків : Право, 2019. Т. 2. 624 с.
5. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: підручник. Харків: Право, 2020. 648 с.

Додатковий:

1. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса: Фенікс, 2018. 762 с.
2. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії: підручник / Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожній О. В. Київ: Либідь, 2003. 608 с.
3. *Буткевич О. В. Історія міжнародного права. Київ: Ліра-К, 2021. 412 с.*
4. Гердеген М. Міжнародне право. Пер. з німецької. Київ: «К.І.С.», 2011. С.135-200.
5. Григоров О.М. Міжнародно-правові засади регулювання відносин у сфері цивільної авіації: становлення та розвиток. Монографія. Одеса: Фенікс, 2020. 440 с.
6. Гринчак В.А. Дипломатичні засоби мирного врегулювання міжнародних суперечностей (міжнародно-правові аспекти): монографія / В.А. Гринчак. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 188 с.
7. Гринчак І.В. Арбітражне врегулювання міжнародних спорів: монографія. Харків: Право, 2020. 226 с.
8. Денисов В.Н., Євінтов В.І., Акуленко В.І., Висоцький О.Ф., Ісакович С.В. Суверенітет України і міжнародне право / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького / В.Н. Денисов (відп. ред.), В.І. Євінтов (відп.ред.). Київ: Манускрипт, 1995. 359 с.
9. Дмитрієв А. І. Вестфальський мир 1648 року і сучасне міжнародне право / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Київський ун-т права. Київ, 2001. 425с.
10. Дмитрієв А.І., Мацко А.С., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: Практикум / Київський ун-т права; Інститут міжнародних відносин

Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка / Ю.С. Шемшученко (відповід. ред.), Л.В. Губерський (відповід. ред.). Київ: Юрінком Інтер, 2001. 348 с.

11. Жукорська Я.М. Історія виникнення та становлення миротворчої діяльності ООН. *Часопис Київського університету права*. 2020. №4. С. 423-428.

12. Задорожній О. В. Міжнародне право в міждержавних відносинах України і Російської Федерації, 1991 - 2014: монографія / О. В. Задорожній; Укр. асоц. міжнар. права, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. Київ: К.І.С., 2014. 959 с.

13. Кононенко В.П. Вирішення територіальних спорів Міжнародним Судом ООН: теорія і практика. Монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 438 с.

14. Мазаракі Н., Гончарова Ю. Діяльність Органу вирішення спорів СОТ: подолання невідповідностей. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2020. № 1. С. 5-13.

15. Мазаракі Н., Погарченко Т. Механізми вирішення спорів в угодах ЄС про вільну торгівлю. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2020. № 3. С. 5-14.

16. Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом. Пер. з англ. Харків: Консум, 2000. 592 с.

17. Малишева Н.Р., Гурова А.М. Правові засади кібербезпеки космічної діяльності в США: досвід для України. *Часопис Київського університету права*. 2020. №3. С. 325-331.

18. Манукян В.І. Страсбурзьке право: Європейський Суд з прав людини. Право. Практика. Коментар. Харків: Право, 2019. 560 с.

19. *Міжнародне публічне право: підручник / за ред. В.М. Репецького. Київ: Знання, 2011. 437 с. .*

20. Міжнародне публічне право: підручник: у 3 т. Т.1/ В. Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О. В. Беглий, О. А. Радзівілл та ін.; за заг. ред. В. Ф. Антипенка. Київ: НАУ, 2012. 420 с.

21. Міжнародне публічне право: підручник: у 3 т. Т.2 / В. Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О. В. Беглий, О. А. Радзівілл та ін.; за заг. ред. В. Ф. Антипенка. Київ: НАУ, 2012. 348 с.

22. Мушак Н.Б. Правові засади функціонування Шенгенського простору: монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 442 с.

23. Осика С.Г. Вирішення міждержавних спорів у Світовій організації торгівлі: навч. посібник. т. 3 / С.Г. Осика, В.В. Коновалов, О.О. Бакалінська. Київ: КНТЕУ, 2019. 247 с.

24. Осика С.Г. Право Світової організації торгівлі – стрижень міжнародного торговельно-економічного права (у міждержавних угодах і правозастосувальних актах): навч. посіб. У 3-х т. т. 2 ч. 1 / С.Г. Осика, О.О. Бакалінська, О. Гришко. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 791 с.

25. Осика С.Г. Право Світової організації торгівлі – стрижень міжнародного торговельно-економічного права (у міждержавних угодах і

правозастосувальних актах): навч. посіб. У 3-х т. т. 1 ч. 1 / С.Г. Осика, О.О. Бакалінська, В.Т. П'ятницький. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 596 с.

26. Осика С.Г. Право Світової організації торгівлі – стрижень міжнародного торговельно-економічного права (у міждержавних угодах і правозастосувальних актах) : навч. посіб. У 3-х т. т. 2 ч. 2 / С.Г. Осика, О.О. Бакалінська, О. Гришко. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 291 с.

27. Отрош В.М. Міжнародна правосуб'єктність суверенного Мальтійського ордену: монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 194 с.

28. Панченко І.М. Проблеми делімітації Азовського моря та Керченської протоки. *Часопис Київського університету права*. 2020. №3. С. 365-370.

29. Плахотнюк Н.В., Боровик Ю.О. Принципи співробітництва України з Міжнародним кримінальним судом. *Юридична Україна*. 2020. № 6. С. 62-71.

30. Плахотнюк Н.В., Іржова М.А. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо злочину агресії. *Часопис Київського університету права*. 2020. №3. С. 374-378.

31. Погребняк В.Я., Кравцов С.О. Практика застосування Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: стаття 6 та стаття 1 першого протоколу. практичний посібник. Харків: Право, 2018. 196 с.

32. Попко В.В. Нюрнберзька модифікація міжнародного злочину та кримінальна відповідальність індивідів. *Часопис Київського університету права*. 2020. №4. С. 414-423.

33. Пронюк Н. В. Сучасне міжнародне право: навч. посіб. / Н. В. Пронюк. 2-е вид., змін. та допов. Київ: КНТ, 2014. 344 с.

34. Пядишев В.Г. Актуальні проблеми міжнародно-правового забезпечення діяльності поліції ООН у складі міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки. Монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 456 с.

35. Репецький В.М., Гутник В.В. Сучасні проблеми міжнародного права: Монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 564 с.

36. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини. Посібник для підготовки до ЗНО. Харків: Право, 2020. 494 с.

37. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Міжнародний захист прав людини: підручник. Харків: Право, 2019. 310 с.

38. Тертишник В.М., Ченцов В.В. Міжнародне співробітництво у сфері правосуддя: Підручник. Київ: Алерта, 2021. 276 с.

39. Тетарчук В.І. Міжнародне право. Для підготовки до іспитів. навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2016. 288 с.

40. Тенєшев В.Ф. Вплив збройних конфліктів на дію міжнародних договорів. *Часопис Київського університету права*. 2020. №1. С. 396-401.

41. Тимченко Л. Д. Міжнародне право: підручник / Л. Д. Тимченко, В.П. Кононенко. Київ: Знання, 2012. 631 с.

42. Щипцов О.А., Анцелевич Г.О., Пренко О.Т. та ін. Міжнародне морське право: правовий статус науково-дослідних суден. Монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 436 с.

Інтернет-джерела:

1. Міністерство закордонних справ України. URL: <http://www.mfa.gov.ua>
2. НАТО: публікації (NATO: publications). URL: www.nato.int/docu/home.htm
3. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
4. Представництво ООН в Україні. URL: <https://ukraine.un.org/uk>
5. Сайт Європейського суду з прав людини. URL: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>
6. Сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <https://www.imf.org/ru/home>
7. Сайт Міжнародного кримінального суду. URL: <https://www.icc-spi.int/>
8. Сайт Міжнародного Суду ООН. URL: <https://www.icj-cij.org/ru>
9. Сайт Міжнародного трибуналу з морського права. URL: <https://www.itlos.org/en/>
10. Сайт Міжнародної організації з цивільної авіації. URL: <https://www.icao.int/Pages/default.aspx>
11. Сайт Організації економічного співробітництва та розвитку. URL: <http://www.oecd.org/>
12. Сайт Організації Об'єднаних Націй. URL: <http://www.un.org/ru/index.html>
13. Сайт Ради Європи. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal?>
14. Сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org/ru/about>
15. Сайт Світової організації торгівлі. URL: <http://www.wto.org/>
16. Уповноважений з прав людини в Україні. URL: <https://ombudsman.gov.ua/>

Примітка: Джерела, що виділені курсивом, є в наявності у бібліотеці КНТЕУ.